SCRISOARE DESCHISĂ

Excelenței Sale,
Domnului Nicușor Dan, Președintele României

Domnule Președinte,

Astăzi, 15 noiembrie 2026, se împlinesc 39 de ani de la revolta anticomunistă a muncitorilor brașoveni din 1987.

La 39 de ani de la acest moment istoric și în preajma celei de-a 37-a comemorări a Eroilor Revoluției din Decembrie 1989, întreaga Românie trebuie să afle, cu nume și prenume, criminalii care au condus, au ordonat și au executat crime împotriva umanității în perioada 1945–1989.

Au trecut aproape patru decenii de la revolta de la Brașov. Pentru victime și urmașii lor, acești ani au însemnat așteptare, promisiuni și prea puțină dreptate. Statul român nu poate continua să comemoreze victimele, în timp ce aflarea adevărului despre cei responsabili este amânată de la un mandat prezidențial la altul.

La 24 aprilie 2025, în calitate de candidat la Președinția României, ați semnat Declarația din Balconul Universității din București, inițiată de Universitatea din București, Asociația „21 Decembrie 1989”, Seniorii Ligii Studenților și fostul Președinte al României, Emil Constantinescu.

Prin acea semnătură, v-ați asumat public să susțineți soluționarea justă și neîntârziată, conform hotărârilor CEDO, a dosarelor privind crimele imprescriptibile ale comunismului, Revoluția din decembrie 1989 și represiunea din 13–15 iunie 1990. V-ați angajat să utilizați toate prerogativele prezidențiale pentru ca cei vinovați de crime și tratamente inumane, înainte și după 1989, să fie aduși în fața justiției.

Ați semnat într-un loc care poartă memoria luptei pentru libertate și democrație, în prezența reprezentanților celor care au plătit pentru aceste valori.

Astăzi ocupați funcția ale cărei prerogative v-ați angajat să le folosiți.

Vă cerem să vă respectați semnătura.

Crimele represiunii comuniste au fost recunoscute și sancționate pe cale judiciară. Condamnările definitive în cauzele Alexandru Vișinescu și Ioan Ficior, confirmate de Înalta Curte de Casație și Justiție, au stabilit răspunderea penală pentru atrocitățile comise împotriva deținuților politici. În cauza Vișinescu, motivarea judiciară s-a sprijinit inclusiv pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind tragerea la răspundere pentru crimele comise sub regimurile comuniste și imprescriptibilitatea.

Prin hotărârile privind investigarea represiunii din decembrie 1989, inclusiv în cauza Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României, CEDO a reafirmat obligația statului de a desfășura anchete efective și dreptul victimelor și al familiilor lor de a cunoaște adevărul.

Jurisprudența europeană oferă și alte repere: cauzele Streletz, Kessler și Krenz împotriva Germaniei, K.-H.W. împotriva Germaniei, Polednová împotriva Republicii Cehe și Kononov

împotriva Letoniei, privind răspunderea pentru fapte comise sub regimuri anterioare, precum și cauza Coëme și alții împotriva Belgiei, privind prelungirea termenelor de prescripție pentru fapte care nu erau deja prescrise.

Un exemplu deosebit de relevant este cauza Drėlingas împotriva Lituaniei. Prin hotărârea din 12 martie 2019, CEDO a constatat că nu a fost încălcat principiul legalității incriminării prin condamnarea unui fost ofițer al aparatului represiv sovietic pentru complicitate la genocid, ca urmare a participării sale la capturarea unor membri ai rezistenței antisovietice în 1956. La aproape șase decenii de la fapte, justiția lituaniană a stabilit răspunderea, iar Curtea europeană a confirmat compatibilitatea condamnării cu articolul 7 al Convenției.

Acest exemplu arată că trecerea timpului nu justifică abandonarea cercetărilor. Cu probe și cu respectarea condițiilor legale, răspunderea poate fi stabilită și după decenii. România trebuie să depună toate eforturile pentru ca acest lucru să se întâmple și în cazul victimelor represiunii comuniste.

Domnule Președinte,

Dacă vorbim despre ceea ce este **RELEVANT** pentru România, atunci adevărul despre crimele comise împotriva propriilor cetățeni și dreptatea datorată victimelor trebuie să se afle între prioritățile statului. Relevanța lor nu este o chestiune de oportunitate politică și nu expiră odată cu trecerea anilor.

Prin semnătura din 24 aprilie 2025, dumneavoastră înșivă ați recunoscut importanța acestor obligații. Ele trebuie să se regăsească acum în exercitarea mandatului prezidențial.

Un angajament asumat în fața victimelor și a societății nu poate rămâne o semnătură de campanie.

Pentru un copil care și-a pierdut părintele, pentru un supraviețuitor al torturii sau pentru o familie care încă nu cunoaște împrejurările morții celui drag, adevărul rămâne esențial până în ultima zi de viață. Funcția prezidențială presupune responsabilitatea de a răspunde acestei așteptări prin fapte.

În spatele acestor crime sunt oameni cărora le-au fost luate viața, libertatea și demnitatea. Sunt familii destrămate, copii rămași fără părinți și părinți care și-au îngropat copiii. Sunt supraviețuitori care au purtat o viață întreagă urmele represiunii și care au așteptat, după căderea comunismului, ca statul român să le facă dreptate.

Pentru mulți dintre ei, timpul acestei așteptări s-a încheiat. Au murit fără să afle cine a hotărât suferința lor și fără să vadă tragerea la răspundere a celor vinovați. Fiecare nouă amânare reduce șansa de a mai audia un martor, de a mai confrunta o mărturie și de a mai face dreptate unei victime în timpul vieții sale.

Oamenii care au avut curajul să se ridice la Brașov împotriva dictaturii și eroii Revoluției din decembrie 1989 ne-au lăsat o datorie pe care nu o putem îndeplini doar prin ceremonii, coroane de flori și momente de reculegere. Memoria lor ne obligă să cerem adevărul întreg, inclusiv despre conducerea politică a Partidului Comunist Român, care a organizat și a susținut aparatul criminal și represiv.

Balconul Universității, unde ați ales să vă asumați aceste angajamente, reprezintă și lupta dusă în 1990 pentru ca libertatea câștigată în decembrie 1989 să fie apărată. Respectarea acelei memorii cere consecvență între cuvântul candidatului și acțiunea Președintelui.

Vă solicităm, pe lângă desecretizarea arhivelor Securității, desecretizarea completă a arhivelor Partidului Comunist Român și asigurarea accesului efectiv la documentele care pot contribui la stabilirea responsabilităților pentru represiunea din perioada 1945–1989.

Arhivele trebuie să permită identificarea întregului lanț de comandă. Adevărul despre executanți trebuie întregit cu adevărul despre cei care au hotărât, au ordonat și au controlat acțiunile acestora.

În limitele atribuțiilor constituționale, aveți obligația de a veghea la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. Vă cerem să vă îndepliniți această responsabilitate și să depuneți toate eforturile legale, prin exercitarea atribuțiilor de care dispuneți, pentru ca victimele represiunii din perioada 1945–1989 și urmașii acestora să aibă acces la adevăr și dreptate.

Vă solicităm să comunicați public măsurile concrete întreprinse pentru îndeplinirea angajamentelor semnate la 24 aprilie 2025, precum și măsurile pe care le veți iniția, instituțiile cărora vă veți adresa și calendarul demersurilor aflate în competența dumneavoastră.

Respectarea independenței justiției este obligatorie.

La fel de necesară este exercitarea efectivă a atribuțiilor prezidențiale pentru înlăturarea obstacolelor instituționale din calea aflării adevărului.

După aproape patru decenii, o nouă declarație de principiu este insuficientă. Aveți în față hotărâri judecătorești, cererile victimelor și propriul angajament public.

Mandatul dumneavoastră trebuie să aducă un progres verificabil. Nu acceptăm ca încă un mandat prezidențial să devină doar o nouă perioadă de așteptare pentru victime.

O datorăm celor care au murit, celor care au supraviețuit represiunii și generațiilor care trebuie să cunoască tributul plătit cu sânge pentru libertatea României.

Cu încredere în îndeplinirea acestei datorii,

Președintele Asociației „21 Decembrie 1989”
Teodor Mărieș

Seniorii Ligii Studenților
Av. Alina Grigorescu

Av. Antonie Popescu

15 noiembrie 2026